

Türk Doğa ve Fen Dergisi Turkish Journal of Nature and Science

<http://www.bingol.edu.tr/dergiler/turk-doga-ve-fen-dergisi.aspx>

Bingöl'de Bitkisel Üretimin Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Nusret ÖZBAY*¹, Muharrem ERGUN¹, Abdullah OSMANOĞLU¹, Atilla ÇAKIR¹

Özet

Bu çalışmada Bingöl ilinin bitkisel üretim açısından mevcut durumu, sorunları ve çözüm önerileri incelenmiştir. Bingöl ili, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat bölümünde yer almaktadır. Doğuda Muş, kuzeyde Erzincan ve Erzurum, batıda Tunceli ve Elazığ, güneyde ise Diyarbakır illeri ile komşudur. Bingöl İli coğrafi konumu itibarıyla Orta Anadolu'yu İran'a bağlayan güzergâh ile GAP bölgesini, Karadeniz Bölgesi'ne bağlayan güzergâhın kesiştiği noktada yer almaktadır. Bu yönüyle bir kavşak noktasındadır. Bingöl ilinin başlıca gelir kaynağı tarım ve hayvancılık faaliyetleridir. İlin toplam arazi varlığı 825300 hektardır. Toplam arazi varlığı içerisinde 59140 hektarlık alan tarım arazisi vasfında olmakla birlikte bunun 34527 hektarı kullanılabilir tarım arazisidir. Bitkisel üretim yapılan bu arazilerin %67'sinde tarla tarımı, %14,5'inde bahçe tarımı yapılmakta olup, geriye kalan %18,5'lik kısmı ise nadasa bırakılmaktadır. Bingöl ilinde sebzelerden en çok karpuz; meyvelerden ise en çok ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Diğer taraftan tahıllardan en çok buğday; baklagillerden fasulye; endüstri bitkilerinden patates; yem bitkilerinden ise yonca yetiştirilmektedir. Bingöl aynı zamanda tıbbi ve aromatik bitkiler açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Bingöl, bitkisel üretim, tarımsal sorunlar, çözümler

Current Situation, Issues and Solutions on Agricultural Crop Production of Bingöl

Abstract

In this study, the current situation, problems and solutions in terms of crop production in the province of Bingöl, were investigated. Bingöl province is located in the Upper Euphrates of the Eastern Anatolia Region. Its neighboring provinces are Tunceli and Elazığ in the west, Erzurum and Erzincan in the north, Muş in the east, and Diyarbakır in the south. Bingöl Province as the geographical location is situated at the point where the intersection of route connecting the Central Anatolia to Iran and route that connects the GAP region to Black Sea region. Main sources of income of Bingöl are agriculture and livestock activities. The total land of the province is 825 300 hectares. Although 59140 hectares in the total land holdings are considered as agricultural land, 34 527 hectares of it can be currently used in agricultural activities. Field crop production is practiced in 67% of the land used for crop production and horticultural production in 14.5% of it, while the remainder 18.5% is left to fallow. Watermelon is the most widely grown vegetable crop and walnut is the most widely grown fruit in Bingöl. Wheat from grains, bean from legumes, potatoes from industrial plants, and alfalfa from forage crops are grown the most in the province. Bingöl also have a significant potential for medicinal and aromatic plants.

Keywords: Bingöl, crop production, agricultural problems, solutions

1. Giriş

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat bölümünde yer alan Bingöl ili 41°20'-39°56' doğu boylamları ile 39°31'-38°28' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Bingöl ili doğuda Muş, kuzeyde Erzincan ve Erzurum, batıda Tunceli ve Elazığ, güneyde ise Diyarbakır ile komşudur. İlin Merkez ilç dâhil Adaklı, Genç, Karlıova, Kiğı, Solhan, Yayladere ve Yedisu olmak üzere 8 İlçesi bulunmaktadır. İl Merkezinin deniz seviyesinden yüksekliği 1151 metre olup,

arazi yapısı dağlık ve engebeldir [1]. İlin yüzölçümü, toplam 8253 km² olup, bu alanın %7,17'si tarım arazisi, %50,21'i mera alanı, %2,19'u çayır alanı, %31,97'si orman alanı %6,04'ü ağaçlandırma sahası ve %2,42'si ise diğer yerlerdir [2]. Bingöl ilinde karasal iklim hüküm sürmekte olup, uzun yıllara ait (1960-2013) iklim verilerine göre aylık sıcaklık ortalaması 12,01 °C, yıllık toplam yağış miktarı 942,30 mm ve aylık ortalama nispi nem oranı %57,15'tir [3].

Bu çalışma Bingöl ilinin bitkisel üretim açısından mevcut durumunu, sorunlarını ortaya koymak ve sorunların çözümü için alınabilecek tedbir ve önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır.

¹Bingöl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, 12000, Bingöl, TÜRKİYE

*Sorumlu yazar eposta: oznusret@yahoo.com

2. Toprak Yapısı ve Arazi Varlığı

Bingöl İlinde genel olarak iki tip toprak görülmektedir. Meyilli - dalgalı ovalarda hâkim olarak kahverengi ve kırmızı kahverengi topraklar görülür. Vadilerde alüvyal topraklar görülmekle beraber, bu topraklar organik maddece değişiklikler göstermektedir. İl genel olarak verimli topraklara sahiptir Bingöl ili ve çevresinde mutlak toprak derinliği genellikle 30-60 cm civarındadır [4]. Bingöl ili sahip olduğu 825300 hektarlık toplam arazi varlığının 59140 hektarlık kısmında tarım yapılabilmektedir (Çizelge 1).

Bingöl ilinin başlıca gelir kaynağı tarım ve hayvancılık faaliyetleridir. Çizelge 1’de görüldüğü gibi ilin toplam tarım arazisi varlığı 59140 hektar olup bunun 34527 hektarı kullanılabilir tarım arazisidir. Mevcut durumda 28646 ha tarım alanı sulanabilmektedir [1]. Mera alanı ise toplam arazi varlığının yüzde ellisini oluşturmaktadır. Bu da ilin hayvancılık bakımından oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan il genelinde toprakların büyük bir kısmında sentetik ilaç ve gübre fazla kullanılmamaktadır. Bu nedenle il organik tarım konusunda önem arz etmektedir.

Çizelge 1. Bingöl ilinin arazi varlığı ve kullanım amacına göre dağılımı

Arazi Türü	Alan (ha)	% Oran
Toplam Arazi Varlığı	825300	100
Tarım Arazisi	59140	7,17
Sulu	28646	3,47
Susuz	30494	3,70
Mera Alanı	414407	50,21
Çayır Alanı	18064	2,19
Orman Alanı	263829	31,97
Ağaçlandırma Sahası	49865	6,03
Diğer Yerler	20000	2,42

3. Bitkisel Üretim

Bingöl iline ait bitkisel üretim alanları ve üretim miktarları ile ilgili veriler Çizelge 2’de verilmiştir. Bingöl ilinde kullanılabilir tarım arazisi varlığının % 67’sinde tarla bitkileri üretimi, % 4,55’inde sebze üretimi ve % 9,9’unda meyve üretimi yapılmakta olduğu görülmektedir. Çizelge 2’de görüldüğü gibi 2013 yılı itibarı ile 6382 ha alanın bırakılması çok anlamlıdır. Zaten az olan tarım alanlarının boş bırakılması çiftçinin üretimden vazgeçmeye başladığının bir göstergesidir.

Çizelge 3. Önemli tarla ürünlerinin yıllara göre ekim alanı (da), üretim miktarları (ton) [2, 6].

Ürün	Alan/Üretim Miktarı	2009	2010	2011	2012	2013
Buğday	Ekilen alan (da)	158631	150587	138877	147663	135781
	Üretim miktarı (ton)	32269	30510	29440	9893	39487
Arpa	Ekilen alan (da)	16316	16791	16306	3979	12198
	Üretim miktarı (ton)	2470	2748	2865	243	3158
Çeltik	Ekilen alan (da)	185	144	--	1167	660
	Üretim miktarı (ton)	80	77	--	459	283
Nohut	Ekilen alan (da)	1750	1750	1760	1762	1617
	Üretim miktarı (ton)	236	236	227	236	258
Fasulye (kuru)	Ekilen alan (da)	5135	5137	5105	4924	660
	Üretim Miktarı (ton)	1013	1012	1058	915	283
Patates	Ekilen Alan (da)	2960	2955	2889	3204	690
	Üretim miktarı (ton)	6119	6095	5715	3946	982
Yonca (yeşil ot)	Ekilen alan (da)	41978	41328	42450	54245	61034
	Üretim miktarı (ton)	128831	200509	191295	198696	231941
Fiğ (yeşil ot)	Ekilen alan (da)	9360	9405	9425	11644	10070
	Üretim miktarı (ton)	9178	19976	18808	16774	20886
Korunga (yeşil ot)	Ekilen alan (da)	1280	1318	1290	1476	1587
	Üretim miktarı (ton)	1245	1758	2161	2020	2572
Mısır (silajlık)	Ekilen alan (da)	1350	1470	1470	1310	2682
	Üretim miktarı (ton)	4320	6579	5905	4645	9398

Çizelge 2. Bingöl iline ait bitkisel üretim alanları ve üretim miktarları [5].

Bitkisel Üretim Türü	Alan (ha)	2013 Üretim (ton)
Tarla bitkileri üretimi	23150	241517
Sebze üretimi	1572	19989
Meyve üretimi	3423	33422
Nadasa bırakılan alan	6382	-

3.1. Tarla Bitkileri

Bingöl ilinin beş yıllık tarla bitkileri yetiştiriciliğine ait ekim alanı (da), üretim miktarları (ton) ve verimleri (kg/da) Çizelge 3’te verilmiştir. Bingöl ilinin tarla bitkileri yetiştiriciliği ile ilgili ortalama değerlerine bakıldığında, tahıllardan en çok buğday yetiştiriciliği yapıldığı, buğday arpa yetiştiriciliğinin takip ettiği görülmektedir. Buğdayda dekar başına ortalama verim 206,40 kg/da olurken arpada ise veriminin 162,8 kg/da olduğu görülmektedir. Özellikle buğdaydan dekara alınan verim Türkiye ortalamasının (280 kg/da) altındadır. Bingöl ilinde ülkemizdeki diğer illerde olduğu gibi en çok buğday yetiştiriciliği yapılmakta olduğu, ancak diğer illerden farklı olarak Bingöl ilinde buğdaydan sonra en çok yonca yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Baklagil yetiştiriciliğinde ise kuru fasulye ve nohut ön plana çıkmaktadır. Mercimek, bakla, bezelye gibi diğer baklagillerin yetiştiriciliği yapılmadığı veya bununla ilgili yeterli veri olmadığı için hesaplanmadığı tahmin edilmektedir. Endüstri bitkileri yetiştiriciliğine ise en çok %47,92 ile patates yetiştiriciliği yapılmaktadır. Geçmiş yağlık ve çerezlik olmak üzere ayçiçeği yetiştiriciliği yapılmasına karşın son yıllarda artık ekimi yapılmamaktadır. İklim koşulları elverişli olmadığı için pamuk gibi değerli diğer endüstri bitkileri yetiştiriciliği yapılamamaktadır.

Diğer taraftan Bingöl ili yem bitkileri yetiştiriciliği ile ilgili verilerine baktığımızda, en çok %78,73 ile yonca yetiştiriciliğinin yapıldığı, bunu %16,30 ile fiğ (Macar fiği), %2,70 ile silajlık mısır ve %2,27 ile korunga yetiştiriciliğinin takip ettiği görülmektedir. Bingöl ilinde hayvancılık en önemli gelir kaynağı olması nedeniyle yem bitkileri ekilişi tahıl yetiştiriciliğinden sonra en çok yetiştiricilik yapılan ürün grubunu oluşturmaktadır. Bingöl ilinde buğdaydan sonra en çok yetiştirilen tarla bitkisi bitki yoncadır.

3.2. Bahçe Bitkileri

3.2.1. Sebze

Sebze yetiştiriciliği daha çok Bingöl’ün Genç ve Merkez ilçelerinde yapılmaktadır. Bingöl ilinin beş yıllık sebze yetiştiriciliğine ait ekim alanı (da) ve üretim miktarları (ton) Çizelge 4’de verilmiştir. Bingöl ilinin sebze yetiştiriciliği ile ilgili verilerine baktığımızda, en çok %39,27 ile karpuz yetiştiriciliğinin yapıldığı, bunu %20,35 ile domates, %15,24 ile taze fasulye ve %10,74 ile sivri ve dolmalık olmak üzere biber yetiştiriciliğinin izlediği görülmektedir.

2013 yılı TÜİK verilerine göre en çok yetiştirilen sebzelerden karpuzun 6200 dekarlık alanda ekiminin yapıldığı ve üretim miktarının ortalama 19866 ton; domatesin 3403 dekarlık alanda ekiminin yapıldığı ve üretiminin 7527 ton; taze fasulyenin 1886 dekarlık alanda ekiminin yapıldığı ve üretiminin 1272 ton; ve biber bitkisinin ise toplamda 1545 dekarlık alanda ekiminin yapıldığı ve üretim miktarının da 1899 ton olduğu görülmektedir.

3.2.2. Meyveler

Bingöl ilinin beş yıllık meyve yetiştiriciliğine ait dikim alanı (da), üretim miktarları (ton), ağaç başına verim (kg) değerleri ile meyve veren ve meyve vermeyen olmak üzere toplam ağaç sayıları Çizelge 5’de verilmiştir.

Çizelge 5’ten meyve yetiştiriciliği ile ilgili veriler incelendiğinde, en çok %38,19 ile ceviz yetiştiriciliğinin yapıldığı, bunu toplamda %37,28 ile elma, %8,50 ile çekirdekli ve çekirdeksiz olmak üzere üzüm ve %5,15 ile armut yetiştiriciliğinin izlediği görülmektedir.

Burada ceviz üzerinde durulması gereken bir meyvedir. 2013 yılı verilerine göre 14480 da alanda 163359 adet ağaç sayısı ile ceviz yetiştiriciliğinin yapıldığı, üretim miktarının 2457 ton ve ağaç başına veriminin 44 kg olduğu görülmektedir. Ceviz Bingöl için önemli bir meyve olup, bu konuda ciddi projeler hayata geçirilmiştir. Örneğin İl genelinde yürütülen ‘5 yılda 500000 ceviz fidanı dikim’ projesi diğer kapama bahçe ceviz projeleri ve Orman ve Su İşleri Bakanlığının yürüttüğü Ceviz Eylem Planı gibi projeler bunlara güzel örneklerdir.

Yukarıda sıralanan meyvelerin dışında Bingöl’de ayva, şeftali, vişne, zerdali, dut, badem yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Son yıllarda ilde Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının sağladığı teşviklerle modern çilek bahçeleri kurulmuş ve halen bu konuda çalışmalar devam etmektedir.

3.2.3. Örtüaltı Yetiştiriciliği

İlde ilk örtüaltı yetiştiriciliği 1997 yılında, Tarım İl Müdürlüğü önderliğinde, Kırsal Kalkınma Projesi imkânları ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı imkânlarıyla yaptırılan 10 adet plastik serada başlamıştır. Son yıllarda yürütülen ‘Murat Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi’ kapsamında kırsal kesimde de plastik seralar inşa edilmiş ve hayata geçirilmiştir. Buna ilaveten yine son yıllarda Bingöl ovasında özel sektör tarafından kurulan plastik seralarda hıyar yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bingöl ilinde halen yaklaşık olarak 30 dekar alanda örtüaltı yetiştiriciliği yapılmakta olup, hıyar, marul, taze soğan gibi sebzeler ve ayrıca çok az miktarda süs bitkileri yetiştirilmektedir. Üretim için en çok plastik seralar ve yüksek tüneller tercih edilmektedir.

Çizelge 4. Bingöl’de en çok yetiştirilen sebzelerin yıllara göre ekim alanı (da), üretim miktarları (ton) [2, 6].

Ürün	Alan/Üretim Miktarı	2009	2010	2011	2012	2013
Karpuz	Ekilen alan (da)	5500	5500	6050	6150	6200
	Üretim miktarı (ton)	16518	16518	19350	19695	19860
Domates (sofralık)	Ekilen alan (da)	3005	2977	2821	3029	3403
	Üretim miktarı (ton)	6699	6644	6582	6812	7529
Fasulye (taze)	Ekilen alan (da)	2605	2515	2115	2291	1886
	Üretim miktarı (ton)	1578	1527	1411	1591	1272
Biber (dolmalık ve sivri)	Ekilen alan (da)	1660	1651	1557	1628	1545
	Üretim miktarı (ton)	1931	1891	1790	1925	1899
Hıyar (sofralık)	Ekilen alan (da)	1016	946	931	940	1143
	Üretim miktarı (ton)	1960	1854	1801	1593	2124
Soğan (yeşil ve kuru)	Ekilen alan (da)	365	355	308	342	412
	Üretim miktarı (ton)	689	673	619	574	690
Patlıcan	Ekilen alan (da)	195	255	259	256	493
	Üretim miktarı (ton)	230	315	335	334	697
Marul (göbekli)	Ekilen alan (da)	290	190	192	172	75
	Üretim miktarı (ton)	528	428	413	370	165

Çizelge 5. Bingöl’de en çok yetiştirilen meyvelerin yıllara göre ekim alanı (da), üretim miktarları (ton) değerleri [2, 6].

Meyveler		2009	2010	2011	2012	2013
Elma	Meyvelik Alanı (da)	10557	10877	11707	12011	12124
	Üretim Miktarı (ton)	12197	13165	12455	14111	14431
Ceviz	Meyvelik Alanı (da)	10250	10503	11301	12148	14480
	Üretim Miktarı (ton)	2490	2591	1916	2435	2851
Üzüm (Sofralık)	Meyvelik Alanı (da)	2610	2610	2610	2611	2500
	Üretim Miktarı (ton)	1170	1170	1167	1167	1943
Armut	Meyvelik Alanı (da)	1570	1515	1577	1614	1639
	Üretim Miktarı (ton)	1105	1146	1164	1473	1571
Kiraz	Meyvelik Alanı (da)	766	807	872	857	860
	Üretim Miktarı (ton)	797	820	809	639	672
Erik	Meyvelik Alanı (da)	750	737	742	759	766
	Üretim Miktarı (ton)	506	520	552	583	623
Şeftali	Meyvelik Alanı (da)	215	215	215	216	220
	Üretim Miktarı (ton)	91	91	92	96	103
Kayısı	Meyvelik Alanı (da)	457	454	494	500	459
	Üretim Miktarı (ton)	404	488	449	423	385

Örtüaltı yetiştiriciliğinde ya hiç ısıtma yapılmamakta ya da bitkileri sadece don zararından korumak amacıyla ısıtma yapılmaktadır. Böyle bir ısıtma uygulaması dahi bir taraftan üreticiye büyük mali külfet getirirken, diğer taraftan elde edilen verim düşmekte ve kalite olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu durum kış aylarında tünellerin ya da seraların karlı bir şekilde kullanılmasını kısıtlamaktadır. Seralarda ısıtma yapmak için en çok odun ya da kömür sobaları kullanılmaktadır. Bir taraftan, doğal zenginliklerimiz kaybolurken, diğer taraftan böyle bir ısıtma ile bitkilerin optimum sıcaklık istekleri sağlanamadığından bitki gelişmesi de zayıf kalmaktadır. Bu durum hem verim ve kaliteyi düşürmekte hem de hasadın gecikmesine yol açmaktadır.

Aslında Bingöl jeotermal seracılık konusunda şanslı sayılabilir. Hali hazırda iki yerde jeotermal su çıkarılmış ve kaplıca olarak yararlanılmaktadır. Diğer taraftan jeotermal kaynaklarla ilgili arama ve sondaj çalışmaları ilin değişik yerlerinde halen devam etmektedir. Bingöl’de jeotermal enerji gibi yenilenebilir alternatif enerjilerin seraların ısıtılmasında kullanılması durumunda karlı bir örtü altı yetiştiriciliği yapmak mümkündür. Jeotermal enerji kaynaklarının bu şekilde değerlendirilmesi hem bölge halkının bütün yıl boyunca taze sebze bulmasını hem de bölgede yeni istihdam alanlarının açılmasını sağlayabilir.

3.2.4. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler

Bingöl aynı zamanda tıbbi ve aromatik bitkiler açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bingöl yöresinde doğal olarak yetişen 13 familyaya ait 29 bitki taksonunun bölge halkı tarafından sebze olarak tüketildiği tespit edilmiştir. Bu bitkileri daha çok yerel olarak pazarlanmakta ve tüketilmektedir. Bununla birlikte tıbbi ve aromatik bitkilerin ekim alanları ve üretim miktarı ile ilgili olarak resmi ve sağlıklı bir istatistik veriye ulaşılamamıştır.

4. Sorunlar ve Çözüm Önerileri

1. Bingöl’de, bitkisel üretimde teknoloji kullanımı yeterli değildir. Üreticiler ile İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Tarımsal Araştırma Enstitüleri ve Üniversiteler arasında iletişimin güçlendirilmesi ve çiftçi eğitimine önem verilmesi gerekmektedir.
2. Bitkisel üretim küçük alanlarda yapılmaktadır. Arazi toplulaştırması ile bölgesel ürün yetiştirilmesini destekleyerek bu sorun azaltılabilir.
3. İlde bitkisel üretim yapan çiftçilerin ürünlerini pazara hazırlama, paketleme, ambalajlama, marka oluşturma, ülke içi ve ülke dışı geniş pazarlara açılma konularında bilgi ve tecrübeleri bulunmamaktadır. Bu konuda tarımsal ürünleri işleme fabrikası kurulması, soğuk hava deposu sayılarının artırılması, gerek serbest gerekse resmi tarım danışmanlık hizmetlerinden faydalanılması, Sözleşmeli tarım uygulamasına geçilerek ürünün aracısız işleyici firmalara satılması yönteminin uygulanması gibi tedbirler alınabilir.
4. Üretim ve verimin artırılması için işletmeler sermayeye ihtiyaç duymaktadır. Bingöl’de üreticilerin büyük bir kısmının problemi olan sermaye yetersizliği bitkisel üretimi olumsuz etkilemekte, üretimde girdilerin yetersiz kullanımına neden olmaktadır. Bu konuda bölgede bulunan Fırat Kalkınma Ajansı, Bingöl Üniversitesi ve İl Gıda Tarım Müdürlüğü ve diğer kurumlarla koordinasyonun sağlanarak sermaye artırımına yardımcı olabilecek teşvik ve desteklerin artırılmasını sağlanabilir.

5. Bingöl’de yaz aylarında sıcaklık oldukça yükselmekte ve yağış miktarı da çok düşmektedir (30-35 mm). Yanlış sulama yapılması, verilen suyun büyük kısmının buharlaşma nedeni ile kaybolması söz konusudur. Bu sorunu çözmek için modern sulama sistemlerinin uygulanması, yağmurlama ve damlama sulama (özellikle sebzelerde ve meyvelerde) sistemlerine geçilmesi, organik ve inorganik malçlama uygulamaların yapılması gereklidir.
6. Geçmiş yıllarda tesis edilen meyve bahçelerinde özellikle cevizde çeşit karışıklığı, söz konusu olup, sertifikalı çeşitlerin de verimlerinin düşük olması bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Titiz çalışan fidan üretim istasyonları ile çalışılmalı ve daha verimli sertifikalı çeşitler seçilmelidir. Bu konuda Bingöl Üniversitesi ve İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü işbirliği ile daha fazla çeşit adaptasyon çalışmaları yürütülmelidir.
7. Bitkisel üretimde verim birçok üründe Türkiye ortalamasının altındadır. Bu problem ilde tarımsal işletmelerde geleneksel yöntemlerin kullanılması, tarım işletmelerinin küçük ve parçalı yapıda olması, üreticinin/yetiştiricinin eğitim ve bilgi düzeyinin düşüklüğü, bölgeye uygun çeşitlerin kullanılmaması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bu konuda da teknik bilgi ve teknoloji konusunda çiftçi eğitimine önem verilmeli, yine çeşit adaptasyon çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
8. Seracılık faaliyetinde bulunan çiftçilerin en önemli sorunları sarf malzeme temini ve teknik bilgi eksikliğidir. Bingöl’ün seracılığın yapıldığı bölgelere uzak olması ve ayrıca il merkezinde seracılıkla ilgili sarf malzemeleri direkt olarak satan hiçbir işletmenin olmaması sarf malzeme teminini zorlaştırmaktadır. Bununla ilgili İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü gerekli organizasyonu sağlayabilir. Diğer taraftan örtüaltı ile uğraşan üreticilerin teknik bilgi eksikliği Bingöl Üniversitesi ve İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü işbirliği ile düzenlenecek eğitim kursları ile giderilebilir.
9. Bingöl ilinde iklimsel ve coğrafi özellikleri nedeniyle bitkisel üretim, tüketimi karşılayamamaktadır. Bu yüzden diğer illerden özellikle Mersin, Adana, Hatay, Elazığ, Batman, Diyarbakır’dan büyük oranda meyve ve sebze alımı yapılmaktadır. Bingöl kent merkezine gelen meyve ve sebzeler ilk olarak Düzağaç mevkiinde bulunan Sebze Hali’ne gelip buradan dağıtımı gerçekleşmektedir. Hale gelen ürünler için uygun bir soğuk hava deposu olmamasından dolayı, ürünlerde kayıplar çok fazla olmaktadır. Bu yüzden kışın ürün girişi % 50 kadar düşebilmektedir. Gerek halde gerekse perakende satış yapan ticari birimlerde ürünlerin hasat sonu istekleri kalifiye elaman yetersizliğinden dolayı göz ardı edilmektedir. Bütün bu olumsuzluklar tüketiciyi kalitesiz ürünlere maruz bırakırken daha fazla fiyat ödemesine neden olmaktadır. Bu olumsuzlukların önüne geçebilmek için modern soğuk hava depolarının inşasına ve ilgili kişilerin eğitimine ağırlık verilmelidir.
10. Ülkesel Koleksiyon bağında hiç bir örneği olmayan Bingöl ili bağcılığının geniş kapsamlı olarak incelenmesi, yöredeki üzüm çeşitlerinin belirlenerek koruma altına alınması il ve ülke bağcılığı açısından çok büyük önem arz etmektedir. Mevcut bağların büyük çoğunluğu yaşlı ve verimsiz olup; genellikle aşısız, kendi kökleri üzerinde yetiştirilmektedir. Yerel

bağlardaki omcalar yaygın olarak alçak goble şeklinde taçlandırılmış ve çoğu bağlar kendi haline bırakılmıştır. Bu tür bağlar tek çeşit ile kurulmamış, farklı çeşitlerle tesis edilmiştir. Bağlarda toprak işleme ve budama gibi kültürel işlemlere yeteri kadar önem verilmemekte ve makineyle değil, insan gücüyle yapılmaktadır. Hiçbir kimyasal kullanılmaması organik bağcılığın yapılabilirliğini arttırmakta fakat bağların hastalık ve zararlı bakımından çok zarar görmesine neden olmaktadır. Budama, ya hiç yapılmamakta ya da bilinçsizce yapılmaktadır. Verim düşüklüğü ve karşılaşılan sorunlar nedeniyle yöre bağcılarının bağcılığı bırakmaya eğilimli hale gelmesinden ve asmaları korumamalarından dolayı gen kaynağı olarak değerlendirilebilecek birçok çeşit kaybolma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Söz konusu sorunlara ek olarak, yeni yatırımların yapılmasıyla birlikte şehrin merkez dışına doğru gelişmeye başlaması bağ alanlarının yerleşim yeri olarak kullanılması, bölgede yıllardan beri yaşanan terör olayları, gelir düşüklüğü, şarap fabrikalarının artık üzümlelerini ildeki üreticilerden satın almamaya başlamış olması, yani pazar sıkıntısıyla birlikte üreticinin ürünlerini ekonomik olarak değerlendirememesi, üreticilerin bağcılık tekniği konusundaki bilgilerinin yetersiz olması, bölgede bağcılık çalışmalarının yetersizliği, yöreye uygun standart çeşitlerin tespit edilmemiş olması, ildeki önemli sorunlardır. Yukarıda sayılan sorunlar ve verim düşüklüğü nedeniyle yöre bağcıları bağcılığı bırakma eğilimindedir. Bölgede öncelikle üretim miktar ve kalitesinin yükselmesi amacı ile modern bağcılığa geçilmesi ve modern bağcılık tekniklerinin uygulanması ile üreticilerin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Yüksek sistem bağ alanlarını kurmak ve artırmak, kültürel işlemlerin tam ve düzgün olarak yapılmasını sağlayacak bilgi, ekip ve alet yönünden gerekli desteğin verilmesini sağlayarak Bingöl ili bağcılığının geliştirilmesi sağlanabilir. Yöreye uygun sofralık, şaraplık-şıralık üzüm çeşitlerinin tespit edilip modern bağ teknikleri ile bu çeşitleri kullanarak bağ tesis edilmesi gerekmektedir. Üreticinin modern bağcılığa geçişte aşılı dikiminden, terbiye ve destek sistemlerinin tesisi, budama şeklinin doğru olarak yapılması ve uygulanması, bağların gübrelenmesi, gerekirse sulanması, hastalık ve zararlılarla mücadelesi konularında bilgilendirilmesi ve bu sürecin sürdürülebilir kılınması Bingöl bağcılığının geliştirilmesi açısından çok büyük önem arz etmektedir [7].

Kaynaklar

- [1] Anonim. Bingöl 2013-2017 Tarım Stratejik Planı. Bingöl Valiliği, Bingöl İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2013.
- [2] Çaçan, E., Kökten, K. Bingöl İlinin Bitkisel Üretim Açısından Mevcut Durumu. International Mesopotamia Agriculture Congress, 22.09.2014. Diyarbakır, 2014.
- [3] Anonim. Bingöl İli Meteorolojik Verileri, Bingöl Meteoroloji İl Müdürlüğü. 2014a.
- [4] Anonim. Bingöl İl Çevre Durum Raporu. T.C. Bingöl Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2011.
- [5] Anonim. Bingöl İli Tarımsal Yatırım Rehberi. T.C. Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi. Eylül 2014, 2014b.

- [6] TÜİK.Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr, 2013. (erişim tarihi (15.02.2015).
- [7] Cakır, A., Sanyürek, N.K., Söylemezoğlu, G., Gökbayrak, Z., Akkurt, M. Bingöl İli Bağcılığı. Türkiye 8. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu, (Abst) 25-28 Eylül, Konya, 2013.